

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Організація обліку та контролю в системі підтримки прийняття управлінських рішень підприємства», виконаної аспірантом кафедри обліку і бізнес-консалтингу Халліфах Ахмед Мохаммед Саєдом для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Рецензенти у складі доктора економічних наук, професора Малярець Л. М. та кандидата економічних наук, доцента Прокопішиної О. В. рішенням вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол № 2 від 25.06.2020 р.) призначені для проведення попередньої експертизи дисертації «Організація обліку та контролю в системі підтримки прийняття управлінських рішень підприємства», виконаної аспірантом кафедри обліку і бізнес-консалтингу Халліфах Ахмед Мохаммед Саєдом для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування», на основі вивчення і аналізу дисертації та наукових публікацій Халліфаха А. М. та за результатами фахового семінару, який відбувся на розширеному засіданні кафедри обліку і бізнес-консалтингу ХНЕУ ім. С. Кузнеця (протокол № 1 від 21.08.2020 р.) дійшли висновку про таке:

1. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам до атестації здобувачів ступеня доктора філософії, а саме Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167, а саме:

щодо пункту 10 – дисертація є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, містить наукові положення, що мають наукову новизну, істотне значення в галузі бухгалтерського обліку.

Актуальність теми дослідження.

Сучасне інформаційне суспільство висуває нові вимоги до систем підтримки прийняття рішень підприємств, робота яких базується перш за все на тій інформації, що генерується обліковим та контрольним процесами. Відповідно виникає вагомe завдання модернізації традиційного бухгалтерського обліку, яке потребує обов'язкового вирішення найбільш ефективним шляхом.

Тут слід враховувати появу нових технологій зберігання, обробки та передачі даних, які мають задовольняти потреби широкого кола зацікавлених в оперативній та достовірній інформації осіб. Одночасно слід врахувати вимогу збільшення транспарентності фінансової та управлінської звітності підприємств. Зараз стає абсолютно очевидним, що майбутнє бухгалтерського обліку полягає у залученні нових підходів та технологій, які б могла б допомогти не лише зібрати більшу кількість інформації, але й зробити прогноз на основі використання спеціальних аналітичних інструментів для обробки даних. Сучасний бухгалтер повинен не лише мати здатність до аналітичного мислення, а й розуміти роль облікової інформації у реалізації стратегічних планів підприємства. Це можливо лише в тому випадку зайняття обліковими підрозділами та контрольо-аналітичними процесами належного місця в корпоративній архітектурі, що на жаль досі не отримало належного теоретико-методичного обґрунтування. Незважаючи на величезну кількість досліджень щодо підвищення довіри керівників до бухгалтерської інформації, багато з них не досягають практичної реалізації. Саме тому розвиток бухгалтерського обліку повинен базуватися на ідентифікації зв'язків між ключовими управлінськими рішенням та тими даними, які генерує інтегрована система обліку і контролю. У зв'язку з цим актуалізується тема дисертації Халліфаха Ахмед Мохаммед Саєда, спрямована на вирішення важливого науково-практичного завдання орієнтації організації обліку і контролю на підтримку вироблення дієвих управлінських рішень на підприємстві.

Актуальність роботи підтверджується також її зв'язком з науковими дослідженнями Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темою «Проблеми управління: лідерські, маркетингові та корпоративні аспекти» (номер державної реєстрації 0119U102001), де особисто здобувачем виконано 1 підрозділ: 2.2. Організація обліково-інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень підприємства.

Наукова новизна. Результати дослідження дисертанта мають різний ступінь наукової новизни, основні положення якої полягають у такому:

вперше:

сформовано теоретичні положення щодо організації бухгалтерського обліку, орієнтовані на обов'язковість врахування життєвого циклу підприємства, залученого до мережі виробничої кооперації, та на представлення облікового та контрольного процесів як складової архітектурної моделі підприємства, елементи

якої визначаються за допомогою онтологічного моделювання. Представлення обліку в рамках архітектурної моделі підприємства як сервісу задоволення інформаційних потреб розширеного переліку ролей користувачів обліково-аналітичної інформації дозволяє узгодити склад номенклатур обліку з вимогами системи підтримки прийняття управлінських рішень підприємства;

удосконалено:

методичний підхід до формування управлінської звітності, відмінність якого полягає у представленні облікових номенклатур в розрізі ключових управлінських рішень, розподілених за елементами корпоративної архітектури підприємства, зв'язуванні управлінських звітів з організаційними можливостями підприємства та виробленні регламентів виконання процедур обліку на основі функціонального моделювання обліково-аналітичного процесу;

технологію розширення аналітичних можливостей облікової інформації через збільшення рівня відповідності облікових даних та облікової політики вимогам системи підтримки прийняття управлінських рішень, переорієнтацію аналітичних процедур менеджменту підприємства на застосування формату інтегрованої звітності та оцінювання рівня впливу повноти наявної інформації на підвищення ефективності діяльності підприємства;

дістало подальшого розвитку:

методичний підхід до оцінювання успішності реалізації проекту організації обліку та контролю, відмінність якого полягає у визначенні переліку ключових сфер розробки та реалізації проекту організації обліку, а також у обґрунтуванні концепту успішності та груп показників його оцінювання (показники оцінювання готовності обліку до цифрової трансформації, показники оцінювання рівня зрілості облікового процесу, показники якості обліково-аналітичної інформації), співвіднесення яких реалізовано процедурою нечіткого логічного висновку. Співвіднесення введених наборів показників дозволяє визначити напрямки удосконалення наявної організації бухгалтерського обліку;

обліково-аналітичне забезпечення системи внутрішнього контролю діяльності підприємства, відмінність якого полягає у адаптації робочого плану рахунків та бюджетного процесу до наявних в рамках системи підтримки прийняття управлінських рішень моделей системної динаміки. Зазначена адаптація дозволяє орієнтувати контрольні показники на контури предикативної аналітики, побудованої у відповідності до чітко ідентифікованих в рамках корпоративної архітектури інформаційних запитів та інтересів стейкхолдерів.

Практична цінність розробок підтверджується їх застосуванням у діяльності промислових підприємств та навчальному процесі, зокрема: у ТОВ «ЕНЕРДЖИГРУП» (довідка № 12-34 від 03.03.2020 р.) застосовуються методичні рекомендації щодо формування управлінської звітності в розрізі елементів корпоративної архітектури та технологія оцінювання успішності реалізації проекту організації обліку, у ТОВ «ЕНЕРГО-ЕФЕКТ» (довідка №67 від 12.06.2020 р.) використовуються інжиніринговий підхід до створення інтегрованої системи обліку і контролю та технологія організації внутрішнього контролю реалізації стратегії, заснована на моделях предикативної аналітики.

У навчальному процесі Харківського національного університету імені Семена Кузнеця при підготовки магістрів зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит» під час викладання дисципліни «Організація бухгалтерського обліку та контролю в управлінні підприємством» використовуються запропоновані Халліфахом А. М. теоретичні положення щодо визначення рівня зрілості облікового процесу та оцінювання успішності реалізації проекту організації обліку. Окрім того під час викладання дисципліни «Фінансова звітність за міжнародними стандартами та її аналіз» використано розроблену в дисертації технологію розширення аналітичних можливостей облікової інформації та методичні рекомендації щодо аналізу фінансової звітності в рамках бізнес-моделі інтегрованої звітності (довідка № 20/86-34-100 від 18.05.2020 р.)

Оформлення дисертації відповідає діючим вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в логічній послідовності розв'язування завдань дослідження.

Щодо пункту 11 – всі наукові результати дисертації опубліковані, апробація результатів є достатньою. У відкритому друці за темою дисертації опубліковано 13 праць, у тому числі: 3 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку і Європейського Союзу (Чеська Республіка), 6 статей в наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 4 тез доповідей та матеріалів конференцій. Загальний обсяг опублікованих праць за темою дисертації становить 6,1 ум.-друк. арк., з них особисто здобувачеві належить 5,41 ум.-друк. арк.

В опублікованих працях здобувача повністю відображено сутність та зміст

отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних науково-практичних конференціях. З огляду на це апробація результатів дисертаційної роботи є достатньою.

Публікації, що відтворюють наукові результати дисертації:

Статті, у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу:

1. Khalleefah A. M. The project approach to enterprise strategic management accounting organizing facing the fourth industrial revolution challenges. *European journal of economics and management*. 2020. Vol. 6, № 1. P. 35–40. https://eujem.cz/wp-content/uploads/2020/eujem_2020_6_1/07.pdf
2. Khalleefah A. M. Accounting engineering as the base for enterprise data-driven decision-making system implementation. *Science of Europe*. 2020. Vol. 3, № 48. P. 25–31. <http://european-science.org/wp-content/uploads/2020/03/VOL-3-No-48-2020.pdf>
3. Khalleefah A. M. Assessment of the impact made by the digital transformation of the accounting system on the decision-making system of the enterprise. *European journal of economics and management*. 2020. Vol. 6, № 2. P. 122–129. https://eujem.cz/wp-content/uploads/2020/eujem_2020_6_2/17.pdf

Статті у фахових наукових виданнях та наукових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз:

4. Khalleefah A. M. Role of accounting information in enterprise strategic management system. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2017. № 2(26). С. 54–61. <http://nzb.hduht.edu.ua/images/hduht/e/2017/sec1-e-2017-2.pdf>
5. Khalleefah A. M. Strategic accounting information in system of accounting support for strategic management. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2018. № 4. С. 186–189 (*Index Copernicus*) http://journals.khnu.km.ua/vestnik/pdf/ekon/pdfbase/2018/2018_4/jrn/pdf/33.pdf
6. Пилипенко А. А., Халліфах А. М. Організація обліково-інформаційної підтримки розвитку інтегрованих корпоративних структур. *Ефективна економіка. Електронне фахове видання*. 2018. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1 & z=7813> (*Index Copernicus*)

Особистий внесок: розроблено модель організації облікового процесу, орієнтовану на підтримку роботи менеджменту підприємства та адаптовану до вимог цифрової трансформації економіки

7. Khalleefah A. M. Strategic report as information and analytical basis for strategic management. *Вісник Черкаського університету*. 2019. № 1. С. 126–132 <http://econom-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/3330> (*Index Copernicus*) (0,55 д.а.)

8. Khalleefah A. M. Forming the information space of controlling within enterprise management. *Бізнес-навігатор*. 2019. № 6.1–2 (56). С. 220–224. http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2019/56_2_2019/40.pdf (*Index Copernicus*)

9. Пилипенко А. А., Халліфah А. М. Моделювання корпоративної архітектури в організації управлінського обліку об'єднання підприємств. *Бізнес-Інформ*. 2020. № 4. С. 319-327 (*Index Copernicus*)

Особистий внесок: розвинуто теоретико-методичні положення організації обліково-аналітичного процесу підприємства на основі імплементації до бухгалтерського обліку здобутків методології моделювання корпоративної архітектури.

Публікації за матеріалами конференцій:

10. Khalleefah A. M. Peculiarities of accounting information use in enterprise strategic management. *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 27 листопада 2017 р.)*. 2017. С. 85–86.

11. Khalleefah A. M. The industrial enterprise strategic cost accounting framework implementing and improvement. *Становлення нової економіки в сучасних умовах: особливості, напрями та пріоритети: збірник тез наукових робіт учасників Міжнародної науково-практичної конференції для студентів, аспірантів та молодих учених (м. Київ, 29 лютого 2020 р.)*. 2020. С. 108–111.

12. Khalleefah A. M. The conceptual provisions of the strategically oriented internal audit organizing under the modern economic conditions. *Економіка, менеджмент та аудит: сучасні проблеми, перспективи та напрями розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Львів, 22 лютого 2020 року) / ГО «Львівська економічна фундація»*. – Львів: ЛЕФ, 2020. С. 143–146.

13. Khalleefah A. M. The features of the enterprise digital twin concept

implementation within the organizing of the decision-making accounting and information support. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика – матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків – м. Торунь, 3-4 березня 2020 року)*. 2020. С. 379–380.

2. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам пункту 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167 – **всі наукові результати, що виносяться на захист і висвітлені у дисертації, одержані особисто здобувачем**. Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до розробки теоретичних і методичних положень з організації бухгалтерського обліку та контролю в системі підтримки прийняття управлінських рішень підприємства.

У дисертаційній роботі особисто автором сформовано теоретичні положення щодо організації обліку та контролю в системі підтримки прийняття управлінських рішень підприємства; розроблено технологію розширення аналітичних можливостей облікової інформації через наближення облікових номенклатур до вимог системи підтримки прийняття управлінських рішень; обґрунтовано методичний підхід до формування звітності, представленої в розрізі ключових управлінських рішень та елементів корпоративної архітектури підприємства; розвинуто обліково-аналітичне забезпечення системи внутрішнього контролю діяльності підприємства; обґрунтовано методичний підхід до оцінювання успішності реалізації проекту організації обліку.

Усі результати, які винесено автором на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків. Особистий внесок дисертанта у колективні наукові роботи конкретизовано у списку праць здобувача, наведеному вище.

3. Загальний висновок. Подана на рецензування дисертаційна робота «Організація обліку та контролю в системі підтримки прийняття управлінських рішень підприємства» здобувача Халліфак Ахмед Мохаммед Саєда відповідає спеціальності 071 – «Облік і оподаткування», відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10,

11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

Автор роботи, Халліфах Ахмед Мохаммед Саед, може бути представлений до публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

3. Рішенням фахового семінару, проведеного на розширеному засіданні кафедри обліку і бізнес-консалтингу (протокол № 1 від 21.08.2020 р.), УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що дисертаційна робота «Організація обліку та контролю в системі підтримки прийняття управлінських рішень підприємства» здобувача Халліфах Ахмед Мохаммед Саєда відповідає спеціальності 071 – «Облік і оподаткування».

2. Визнати, що Халліфах Ахмед Мохаммед Саєдом опубліковано за темою дисертації 13 наукових праць, які розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пунктів 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

3. Визнати, що дисертаційна робота «Організація обліку та контролю в системі підтримки прийняття управлінських рішень підприємства» здобувача Халліфах Ахмед Мохаммед Саєда відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

4. Рекомендувати вченій раді університету розглянути у якості опонентів за дисертацією Халліфах Ахмед Мохаммед Саєда на тему «Організація обліку та контролю в системі підтримки прийняття управлінських рішень підприємства» таких учених:

Плаксієнко Валерій Якович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю, Полтавська державна аграрна академія, Міністерство освіти і науки України;

Тарасова Тетяна Олексіївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів та обліку, Харківський державний університет харчування та торгівлі, Міністерство освіти і науки України.

5. Рекомендувати дисертацію Халліфаха Ахмеда Мохаммед Саєда на тему «Організація обліку та контролю в системі підтримки прийняття управлінських рішень підприємства» до публічного захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» після її утворення рішенням МОН України та опублікування на сайті МОН України відповідного наказу.

Рецензенти:

д. е. н, професор,
завідувач кафедри
вищої математики та
економіко-математичних
методів ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Людмила МАЛЯРЕЦЬ

к. е. н, доцент, доцент кафедри
обліку і бізнес-консалтингу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Олена ПРОКОПШИНА

22.08.2020 р.

